SEMIOTICA LEGILOR LUI MURPHY
Partea I. Preliminarii la etiologia murphysmelor
THE SEMIOTICS OF MURPHY'S LAWS
First Part. Preliminary to the Etiology of Murphyisms

Luminița CHIOREAN[1] & Maria KOZAK[2]

Abstract

The author seeks to interpret the production/reception mechanism of the joke through a Linguistic, Logical and encyclopedic approach of the act of humor. The offer of morphology as a referential document for the argumentation of joke as a ludical act is representative in the theory of the acts of language especially through the social function of laughter.
Each of Murphy's laws consists of a dialogical de-doubling, with a transmitter provided with linguistic, rhetoric and encyclopedic "savoir" as well as persuasive power on the level of ennounciation and with a receiver (also possessing an interpretive "savoir-faire", a quality that makes him/her) accede to the hidden meaning of the joke, often presented as a paradox set up by a disorienting isotopy. On the textual level, nevertheless, there is a complice and an innocent, object of the explicit signifiance, both being actors and engaging into various interpretative mechanisms of the meaning (fundamental vs contextual).
The semiotical application of the joke is based on deconstruction, materialized in the opposition betweenbehavioural norm and linguistical norm. The typology of jokes is offered by murphology, opera aperta, in the proper sense, once it receives in its corpusnewly experienced laws.

Keywords: Murphy's laws and Murphology, murphyism, eutrapelia, joke, the word of spiritthe social function of laughter - homo ridens, homo ludens.

1. De ce Murphy?

Evenimentele actuale asociate comunicării de criză au efecte negative asupra societății dezorientate care se confruntă cu dileme în privințaluării deciziilor vitale. *Legile lui Murphy* sunt oferta inferențială în perfect acord cu iminența evidenței, deseori maşteră, percepută ca traumă colectivă a civilizațiilor. Fiecare dintre legile şi corolarele, principiile şi axiomele murphistesunt mostre de comic discursiv ce tăinuiesc extracte parodice de referință la „recreațiile"societății.

Murphologia este ea însăşi un corolar al frazeologismului **a face haz de necaz**. Dintotdeauna şi pretutindeni, comicul şi râsul probează buna dispoziție în selectarea reprezentărilor intelective ca posibile variante la testul anxios al timpului. Prin umor, omul modern se eliberează de ostilitate, de frustrare, de spaime, refulări şi reprimări, preferând vorba de duh, poanta, aluzia, gluma ca paliativ al stărilor tensive: „În lumea noastră tensionată până la ruptură, scria Robert Escarpit,umorul este unicul remediu care destinde nervii lumii fără a o adormi, îi dă spiritului libertate fără nebunie şi plasează în mâinile omului, dar fără să-l strivească, greutatea propriului destin."[3] E starea firească a râsului de întâmpinare...

[1] Assoc. Prof. PhD, University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology of Târgu Mureș
[2] PhD, National College "Unirea" of Târgu Mureș
[3]Escarpit, *L'humour*, PUF, Paris, 1991, p. 72.

BDD-A29187 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:12:42 UTC)

2.*Homoridens*

„*Homoest substantia animata, rationalis, mortalis,* ***risuscapax****"* (Alcuin, sex. XVIII, apud Palton, Aristotel, Quintilian), dar şiminte, emoţie, corp, duh sau spirit, raportul cu Celălalt. Comicul şi râsul nu sunt sinonime: râsul este fenomen studiat de psihologie, prin raportare la *homoridens*, iar comicul este obiect al poeticii. Râsul este un afect, o stare care provine din transformarea bruscă a unei aşteptări încordate în ceva ce se dezice de normă, uz, convenţie. Rizibilul este categorie estetică (*comic, haz, râs*, dar poate fi peiorativul *derizĭune*).

Între râs şi comic nu există nici relaţia de reciprocitate:comicul nu se asociază neapărat cu râsul, pe când râsul tinde spre artă. În opinia lui Paul Zarifopol, râsul e reacţie fiziologică, precis localizată, exterioară sau cel mult o exteriorizare relativă a unei mişcări interioare; pe când comicul se referă la un complex de maximă abundenţă şi profunzime care indică întotdeauna un raport lăuntric, necesitând un atent examen interiorizat.[4]

Plaja semantică a comicului propune un inventar generos de termeni ce au în comun transgresarea unei reguli, subminarea convenţiei şi, respectiv, miza aleatoriului parodic.

Astfel relaţia râs - umor propune termeni precum: umor, satiră, *Wit*-ul britanic şi *Witz* -ul german (concepte diferite). Dinspre perspectiva relaţiei râs – ironie, se manifestă: ironia ca simularea unei expresii serioase, chiar laudative, atunci când intenţia transmite de fapt un mesaj comic; sarcasmul sau ironia virulentă, insulta, invectiva sau râsul sardonic, batjocoritor, râsul de respingere; ridicol (orice contrast al esenţialului şi al manifestării sale). În fine, relaţia râs-glumă antrenează formule discursive precum: jocul de cuvinte - calamburul şi paronomaza (specularea efectelor paronimiei) cu efecte umoristice; **vorba de duh** sau spirit; *Geist*-ul teuton şi *esprit*-ul galic (acelaşi concept); *spirito*-ul italian; aluzia[5]; zeflemeaua; anecdota şi snoava, ca specii literare ce conservă râsul, gluma, poanta.

Toate aceste concepte au în comun râsul şi anumite aspecte comicologice, ca de pildă: virtuţi compensatorii; virtuţi simpatetice; semne ale percepţiei umane în discurs, pe care le vom discuta în analiza comicului discursiv inserat în **murphisme –comic spiritual, cugetări … cu haz sau vorbe de duh, glume**, al căror mecanism, pus în funcţiune de râs, poate fi asociat **eutrapeliei** (apud Souriau)

2.1. Etiologii ale râsului

Pentru a înţelege mecanismul funcţionării legilor murphiste, vom configura, într-un excurs, modelul rizibil, ţinând cont de componentele specifice râsului.

Componenta psiho-somatică insistă pe specificul uman al râsului: omul e singura fiinţă care râde (Buffon). Râsul constă în exteriorizarea nu doar a bucuriei, a extazului şi exuberanţei, ci şi a brutalităţii ca mod de manifestare a timidităţii; râsul este emoţie dobândită şi provocată în urma observării unor inadvertenţe între datele oferite de realitate şi reprezentările intuitive ale cunoaşterii. Râsul şi plânsul sunt proprii numai omului (Jaspers),

[4]Apud Marian Popa, *Comicologia*, Univers, 1975, p.107.

[5] În stilistică, formulele comicului discursiv corespund metalogismelor (figurilor de gândire) – interpretarea stilistică din partea a doua a studiului.

BDD-A29187 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:12:42 UTC)

modelul arhetipal din cultura latină, Janus Bifrons, fiind reprezentare ideală a contrariilor ce-l definesc cel mai bine pe om: euforie vs disforie.

Dintre aspectele anatomice şi fiziologice ale râsuluireţinem că râsul este fenomen respirator „decompresiv, expulsiv, convulsiv şi exploziv" şi, simultan, destindere agreabilă, „mişcare puternică şi fericită", desfăşurare extremă a unui impuls nervos. Descartes reţine că râsul este efectul amestecului de pasiuni eterogene.

În **psihanaliză** se subliniază că starea comicului se bazează pe o **falie antitetică separând raţionalul de iraţional,** idee susţinutăîncă din Antichitate, până la Freud. Prin urmare, se sugerează două aspecte: ruptura (falia) la nivelul *ontos*-ului şi antiteza ca figură de gândire a discursului ce va confrunta realul cu ideea de real.

Cum obiectul demersului nostru îl constituie legea murphistă, dintre formulele discursive interesează vorba de duh, aluzia şi gluma, caracterizate prin **specificul judecăţii de tip ludic**,**contrastul reprezentărilor, relaţia binară sens-nonsens, concizia**, numită de Freud „condensare" şi **succesiunea „siderație"** (uluire încremenită) – **„lumină"** (iluminare). La sugestiile lui Lipps, Freud condiționează posibilitatea glumei sau a vorbei spirituale (de duh) de existența unui obstacol, în cazul nostru, comunicarea de criză, cu sensul că timpul face asemenea presiuni asupra relațiilor interumane, astfel încât informațiile primite sporadic, trunchiate, fragmentate, lipsite de sens uneori, propagandistice, nu satisfac aşteptările noastre aflate în conformitate cu anumite norme de conduită, cu un anumit set de valori la care accedem.

Prin urmare, râsul vine să suplinească disconfortul comunicațional, fiind folosit cu artă, meşteşug mai ales de intelectuali. Să ne amintim că, în Antichitate, râsul era perceput ca *techne* – tehnică, meşteşug, deprindere, artă, constând în convertirea la zâmbet a durității determinate, atracții între lacrimi şi râsete, caracterul contagios al veseliei. Acest aspect se mai păstrează în construcția parodică la care apelează murphismul. Astfel, forme ale glumei precum: **zeflemeaua, batjocura**[6]**, deriziunea, ironia, poanta -** poanta fină, lipsită de trivialitate, purgată de jigniri *ad personam* -, **vorba de duh** destind severitatea şi dizolvă amărăciunea, se opun pateticului, înviorează, uitându-seplictisul sau oboseala. Tot din Antichitate, se încuraja producţia comică: „**Glumele,**spunea Plinius cel Tânăr, aduc faimă nu mai puțină decât lucrările serioase". Cicero şi Quintilian vorbeau despre o tipologie chiar a rizibilului, distingând trei tipuri, şi anume: râsul prilejuit de alții; râsul prilejuit de noi înşine (sau am spune noi: a face haz de necaz); râsul provenit din lucruri neutre. Variantele moderne sunt comprimate în *râsul de întâmpinare*, stare de armonie a grupului, respectiv *râsul de respingere*, produs de auto excluderea arogantă, în opinia lui Dupréel, cauzată de contrast, automatism, triumf ca plăcere a securității individuale.

Acest ultim aspect nu trebuie confundat cu „**triumful narcisic"**, la care se referă Th. Hobbes şi despre care Marcel Pagnol va spune că: „*Râsul e un cântec de triumf*; e expresia unei superiorități momentane, dar brusc descoperită de cel ce râde asupra celui ce râde." *râs pozitiv*

[6] În *Caractere*, La Bruyère observă: „*Batjocura*înțepătoare este aproape mereu semnul unui caracter urât; totuși, ea poate fi tolerată între egali. A batjocori pe cineva mai presus de tine înseamnă o prostie; iar pe cineva mai prejos de tine – o laşitate. *Zeflemeaua* este adesea dovada sărăciei de duh. A râde de oamenii de duh este privilegiul proştilor; proştii sunt în lume ce sunt nebunii la curte: vreau să spun oameni fără răspundere."

BDD-A29187 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:12:42 UTC)

(„râd pentru că mă simt superior ţie, lui, lumii întregi, chiar şi mie însumi") vs râs *negativ* („nu râd pentru că există superioritatea mea, ci pentru inferioritatea ta."[7]Adăugăm acestui descriptiv rizibil stările la care face referire André Maurois : râsul este perceptul siguranţei de sine,echilibrul dintre spaimă şi liniştire. Mai mult: prin râs, omul anulează epuizarea, depresia, marasmul, angoasa, stări tensive ale unei societăţi viciate, dobândind certitudinea triumfului asupra agresiunii cotidiene. Prin virtutea eliberatoare, ca „formă evoluată a unui semnal ancestral semnificând sfârşitul unei alerte"(D. Hayword), „comicul adevărat, sub forma sa ce mai înaltă, scria Etienne Souriau (…) introduce în viaţă acea virtute pe care misticii o numesc ***eutrapelia***[8]: faptul de a privi existenţa cu voie bună şi de a se elibera de toată apăsarea lumii acesteia." (s.n.)[9]

Teoriile sociologice interpretează râsul ca formă socială a emoţiei, aparţinând limbajului afectiv (Darwin), frecvent manifestându-se „tendenţios" , o glumă cu intenţie, eliberând refulare şi reprimare. În acelaşi context, Bergson menţiona că „râsul nu are un duşman mai mare decât emoţia", dezvoltând teoria prin semnificaţia socială a râsului: „Comicul se adresează unei inteligenţe pure [aflată] neîncetat în contact cu alte inteligenţe. N-am mai gusta comicul, dacă ne-am simţi izolaţi. ***Râsul are nevoie de un ecou***.[…] ***râsul nostru este întotdeauna râsul unui grup.*** **[…]** Râsul trebuie să răspundă anumitor exigenţe ale vieţii în comun. **Râsul trebuie să aibă o semnificaţie socială.**" (s.n.)

Râsul devine inamicul pesimismului, eliminând gravitatea obstacolelor ce poate afecta psihicul: *Zâmbeşte! Mâine va fi mai rău!* Râsul opreşte încăpăţinarea rămânerii în eroare: *Dacă ceva poate să meargă rău… va merge, cu siguranţă, rău!* Râsul construieşte optimismul insistând paradoxal într-un iterativ al eşecului: *Două rele sunt numai începutul.* (*corolarul lui Kohn*)Apoi culminează cu apologia norocului în viaţă: *Nu credeţi în minuni… bazaţi-vă pe ele!* Şi, în fine, concluzionează cu obiectivitate: *În viaţă nu există învingători, ci numai supravieţuitori. (Merrill)*

3.*Homo ludens*

3.1. Râsul ca act ludic

Murphismulca discurs gnomic se manifestă asemenea unui continuu proces creator, desemnând cadrul unor experienţe trăite şi nu reflecţii disparate asupra lucrurilor şi întâmplărilor la care se raportează omul, ci efectul unor experienţe paradoxale, încercări în urma cărora spiritul uman se remontează în vederea depăşirii evidenţei, cu aspectele-i nebănuite, materializate, de obicei, în obstacole. Prin oferta murphistă se verifică experienţa colectivă a omenirii, odată ce exprimă efectul experienţei în „departele" temporal, supralicitare iterativă a optimismului cu rol în eludarea înstrăinării de sine.

Evidenţa e redată prin pactul dintre convenţie şi accidental, între motivat şi arbitrar, însemne ale codului etic, relevante în diagnoza socială a timpului. Interesant este cum spiritul ludic privilegiază actualitatea murphismului pattern-uri de discurs subversiv prin care se elimină relaţiile tensive.

[7]Apud Henri Bergson, op.cit., Marcel Pagnol, *Notes sur le rir*, Nagel, Paris, 1947.
[8] Plăcerea conversaţiei.
[9]Apud Henri Bergson, op.cit.

BDD-A29187 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:12:42 UTC)

Tensiunile declanşatoare de stări disforice contravin derulării activităţilor sociale în condiţii optime. Antidotul, paliativul recomandat în posologia vindecării traumelor sociale vine şi dinspre „legile murphiste", dinamizate de ludic. „Râsul, scria Immanuel Kant,un afect care provine din transformarea bruscă a unei aşteptări încordate în **nimic**."[10] – pur şi simplu, constaţi că trauma nu trebuie să se manifeste, supărarea trebuie alungată, fiindcă eşecul (accidental, de multe ori, şi inevitabil) poate fi distrus prin strategii ale succesului.

Murphismul devine un exerciţiu ludic prin care „omul se acomodează la realitate" (apud J. Huizinga) Altfel spus, putem vorbi de o inserţie a murphismelor în memoria colectivă prin intermediul jocului, ceea ce presupune ca jucătorul/ jucătorii, urmând anume strategii, să aplice reguli, aici, comportamentale cu impact direct asupra propriei persoane. Murphismul poate fi receptat ca un act terapeutic.

Murphismele reprezintă manifestări lingvistice ale actului ludic (in)voluntar creator de discurs parodic. Leo Frobenius evidenţia faptul că: „În joc se vădeşte capacitatea de a te dărui sufleteşte şi în realitatea ta cea mai deplină unei lumi secunde de aparenţe…".[11]

Paradigma ludicului murphist constă în deconstruirea convenţiei sociale, a clişeului, a uzajului lingvistic prin provocarea hazului de necaz convertit într-un râs colectiv, care, surprinzător, poate impune evidenţa ca iminenţă evenimenţială. Actanţii participanţi la comunicarea murpiystă sunt alocutorul, autenticul creator de discurs, fie cu sinele sau alterităţile sale, fie cu partenerul de discurs, în persoana interlocutorului, care fie a experimentat evenimentul circumscris textului parodic, fie iese în întâmpinarea acestuia. Oricum, Altul, Celălalt sau/ şi interlocutorul sunt predispuşi depăşirii obstacolelor. Sunt optimişti. Sau cu siguranţă devin, prin participarea la un asemenea tip de discurs, în care se renunţă voluntar la „judecăţile implicite" (Escarpit) ale eticului convenţional.

Concluzii

Esenţa *murphismului*, ca formulă discursivă, aflată în vecinătatea *vorbei de duh, a poantei, a glumei,* constă în dedublarea sa dialogică: (a) la nivelul enunţării, există doi actori, şi anume: un emiţător, înzestrat cu *savoir* lingvistic, retoric şi enciclopedic şi *faire croire* (persuadare şi credibilitate), respectiv, un receptor capabil de un s*avoir-faire* interpretativ ce intermediază decriptarea sensului ascuns al murphismului; respectiv (b) la nivelul comicului discursiv: un complice şi un actor inocent, victima semnificaţiei explicite.

În partea a doua a studiului, vom pleda pentru reprezentarea murphismelor ca microuniversuri teatrale (dintr-o perspectivă pragmastilistică).

În concluzie, să reflectăm asupra râsului ca virtute şi să probăm murphismele! Parafrazându-l pe Etienne Souriau, merită să privim şi totodată să trăim existenţa cu voie bună, cu jovialitate, să ne eliberăm de toată apăsarea lumii acesteia.

[10]Apud Henri Bergson, op.cit.
[11]Idem.

BDD-A29187 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:12:42 UTC)

Bibliografie

Bibliografie critică

Bergson, Henri, *Teoria râsului*, traducere de Silviu Lupaşcu, studiu introductiv de ŞtefanAfloroaiei, Institutul European, Iaşi,1992.

Ducrot, Oswald, *Le Dire et le Dit,* Minuit, Paris, 1987.

Escarpit, Robert, *L'humour,* PUF, Paris, 1991.

Huizinga, Johan, *Homo ludens. Încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, traducere de H.R.Radian, prefaţă şi notă bibliografică de Gabriel Liiceanu, Humanitas, Bucureşti, 2012.

Popa, Marian,*Comicologia*, Univers, Bucureşti, 1975.

Surse

*** *Legile lui Murphy, principiile lui Peter şi alte 999 teoreme, postulate, axiome, paradoxuri, observaţii şi descoperiri*, editor Maria Marian, Universal Dalsi, Bucureşti,1995.

Bloch, Arthur, *Legea lui Murphy*: ediţie aniversară, traducere de Radu Paraschivescu, Humanitas, Bucureşti, 2008.

BDD-A29187 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:12:42 UTC)